

Predmet C-349/23 [Zetschek]¹**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda****Datum podnošenja:**

6. lipnja 2023.

Sud koji je uputio zahtjev:Verwaltungsgericht Karlsruhe (Upravni sud u Karlsruheu,
Njemačka)**Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:**

24. travnja 2023.

Tužitelj:

HB

Tuženik:

Bundesrepublik Deutschland

Predmet glavnog postupka

Direktiva 2000/78/EZ – Izravna diskriminacija na temelju dobi – Strogo određena uobičajena dob za umirovljenje – Odgoda umirovljenja – Pojmovi „objektivno” i „razumno” iz članka 6. stavka 1. prvog podstavka Direktive 2000/78/EZ – Usklađenost

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Tumačenje prava Unije, članak 267. UFEU-a

Prethodna pitanja

1. Je li riječ o izravnoj diskriminaciji na temelju dobi u smislu članka 2. stavka 2. točke (a) Direktive Vijeća 2000/78/EZ od 27. studenoga 2000. o

¹ Naziv ovog predmeta je izmišljen i ne odgovara stvarnom imenu nijedne stranke u postupku.

uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja (SL 2000., L 303, str. 16.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 1., str. 69. i ispravak SL 2020., L 63, str. 9.) ako savezni suci zbog članka 48. stavka 2. Deutsches Richtergesetz (Njemački zakon o sucima) (DRiG) ne smiju odgoditi umirovljenje iako je to dopušteno saveznim službenicima i, primjerice, sucima u službi savezne zemlje Baden-Württemberg?

2. Obuhvaćaju li u vezi s člankom 6. stavkom 1. prvim podstavkom Direktive 2000/78/EZ elementi koji proizlaze iz općeg konteksta predmetne mjere i aspekte koji se uopće ne spominju u pripremnim aktima ni u cijelom parlamentarnom zakonodavnom postupku, nego se samo iznose u sudskom postupku?

3. Kako treba tumačiti pojmove „objektivno” i „razumno” iz članka 6. stavka 1. prvog podstavka Direktive 2000/78/EZ i koja je njihova referentna točka? Zahtijeva li članak 6. stavak 1. prvi podstavak Direktive dvostruku provjeru razumnosti?

4. Treba li članak 6. stavak 1. prvi podstavak Direktive 2000/78/EZ tumačiti na način da mu se s aspekta usklađenosti protivi nacionalni propis u skladu s kojim savezni suci ne smiju odgoditi svoje umirovljenje dok je to dopušteno saveznim službenicima i, primjerice, sucima u službi savezne zemlje Baden-Württemberg?

Navedene odredbe prava Unije

Direktiva Vijeća 2000/78/EZ od 27. studenoga 2000. o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja (SL 2000., L 303, str. 16.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 1., str. 69. i ispravak SL 2020., L 63, str. 9.), osobito članak 1., članak 2. stavak 1. i članak 2. stavak 2. točka (a) te članak 6. stavak 1. prvi podstavak

Navedene nacionalne odredbe

Grundgesetz (Temeljni zakon, u daljnjem tekstu: GG), osobito članak 95. stavci 1. i 2.

Richterwahlgesetz (Zakon o izboru sudaca, u daljnjem tekstu: RiWG), osobito članak 1. stavak 1.

Deutsches Richtergesetz (Njemački zakon o sucima, u daljnjem tekstu: DRiG), osobito članak 48. stavci 1. do 3.

Bundesbeamtengesetz (Zakon o saveznim službenicima, u daljnjem tekstu: BBG), osobito članak 51. stavci 1. i 2., članak 53. stavak 1. i članak 53. stavak 1.a prva rečenica

Baden-Württembergisches Landesrichter- und -staatsanwaltsgesetz (Zakon o sucima i državnim odvjetnicima savezne zemlje Baden-Württemberg, u daljnjem tekstu: LRiStAG), osobito članak 6. stavci 1. i 2.

Sažet prikaz činjenica i postupka

- 1 Tužitelj, koji je rođen 20. rujna 1960. i sudac je na Bundesgerichtshofu (Savezni vrhovni sud, Njemačka) zahtijeva odgodu svojeg umirovljenja.
- 2 Na njega kao saveznog suca primjenjuje se strogo određena dob za umirovljenje koja u skladu s člankom 48. stavkom 3. drugom rečenicom DRiG-a iznosi 66 godina i četiri mjeseca za osobe rođene 1960. Taj zakon ne omogućuje tužitelju da odgodi umirovljenje; naprotiv, to se u skladu s člankom 48. stavkom 2. DRiG-a izričito isključuje.
- 3 Na savezne službenike primjenjuje se ista uobičajena dob za umirovljenje od 67 godina (vidjeti članak 51. stavak 1. BBG-a). Međutim, oni mogu odgoditi umirovljenje za najviše tri godine ako ispune uvjete navedene u članku 53. BBG-a.
- 4 Na suce u Baden-Württembergu također se primjenjuje uobičajena dob za umirovljenje koja u skladu s člankom 6. stavkom 1. LRiStAG-a trenutačno iznosi 67 godina. Međutim, u skladu s člankom 6. stavkom 2. prvom rečenicom LRiStAG-a imaju mogućnost da na zahtjev za najviše godinu dana odgode umirovljenje zbog navršene dobi, ali maksimalno do isteka mjeseca u kojem sudac navrší 68. godinu.
- 5 Dopisom od 30. rujna 2021. tužitelj je zatražio od predsjednice Bundesgerichtshofa (Savezni vrhovni sud) da mu odlukom protiv koje se može podnijeti pravni lijek priopći datum umirovljenja. Ona mu je potom dopisom od 7. listopada 2021. priopćila da je njegova uobičajena dob za umirovljenje 66 godina i četiri mjeseca te da stoga odlazi u mirovinu istekom 31. siječnja 2027. Bundesministerium der Justiz (Savezno ministarstvo pravosuđa, Njemačka) odbio je tužiteljev prigovor protiv tog dopisa.
- 6 Pred sudom koji je uputio zahtjev tužitelj ustraje u svojem zahtjevu da nastavi obnašati dužnost suca na Bundesgerichtshofu (Savezni vrhovni sud) nakon što navrší zakonsku uobičajenu dob za umirovljenje na način da traži sudsko utvrđenje da istekom 31. siječnja 2027. ne odlazi u mirovinu. Stranke u postupku spore se s aspekta prava Unije o tome je li riječ o dovođenju u nepovoljan položaj na temelju dobi i, u slučaju potvrdnog odgovora, je li ono opravdano.

Sažet prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 7 Sud koji je uputio zahtjev može potvrditi sudsko utvrđenje koje zahtijeva tužitelj, odnosno utvrđenje da istekom 31. siječnja 2027. ne odlazi u mirovinu, ako

članak 2. stavak 2. točku (a) i članak 6. stavak 1. prvi podstavak Direktive 2000/78 treba tumačiti na način da im se protivi strogo određena uobičajena dob za umirovljenje koja je uređena nacionalnim pravom, kao što je članak 48. stavak 1. DRiG-a koji je sporan u glavnom postupku, ili ako te odredbe Direktive treba tumačiti na način da im se protivi isključenje mogućnosti odgode umirovljenja za savezne suce koje je uređeno nacionalnim pravom, kao što je članak 48. stavak 2. DRiG-a koji je sporan u glavnom postupku.

- 8 Čini se da je sudskom praksom Suda pojašnjeno da strogo određena dob za umirovljenje, kako je člankom 48. stavkom 1. DRiG-a zakonski utvrđena za savezne suce, dovodi do izravne diskriminacije na temelju dobi (vidjeti samo presude od 21. srpnja 2011., Fuchs i Köhler, C-159/10 i C-160/10, EU:C:2011:508; od 6. studenoga 2012., Komisija/Mađarska, C-286/12, EU:C:2012:687 i od 3. lipnja 2021., Ministero della Giustizia (Javni bilježnici), C-914/19, EU:C:2021:430).
- 9 Međutim, sporno je postoji li izravna diskriminacija na temelju dobi i u pogledu toga što tužitelj zbog članka 48. stavka 2. DRiG-a ne može odgoditi umirovljenje iako savezni službenici i, primjerice, suci u službi savezne zemlje Baden-Württemberg imaju tu mogućnost.
- 10 Bundesrepublik Deutschland (Savezna Republika Njemačka) na raspravi je u tom pogledu zastupala stajalište da se za odgovor na pitanje postoji li izravna diskriminacija u smislu članka 2. stavka 2. točke (a) Direktive 2000/78 ne mogu uspoređivati tužitelj, koji je savezni sudac, te savezni službenici i suci saveznih zemalja jer u skladu s člankom 95. stavkom 2. GG-a i člankom 1. stavkom 1. RiWG-a savezne suce zajedno odabiru nadležni savezni ministar i odbor za izbor sudaca te ih imenuje savezni predsjednik. Imenovanje koje provodi odbor za izbor sudaca, koji se sastoji od 16 nadležnih ministrica i ministara saveznih zemalja te 16 članova koje bira Bundestag (Savezni parlament, Njemačka), bitno se razlikuje od imenovanja saveznih službenika i sudaca saveznih zemalja već zbog duljeg pripremnog razdoblja.
- 11 Suprotno tomu, s obzirom na otvorenu formulaciju područja primjene Direktive – u članku 3. stavku 1. u tom se pogledu navode „sve osobe, bilo u javnom ili privatnom sektoru, uključujući javna tijela” – ovo vijeće smatra da je osobito dopuštena usporedba između tužitelja kao saveznog suca i sudaca savezne zemlje (Baden-Württemberg). Razlika u imenovanju saveznih sudaca, sudaca saveznih zemalja i saveznih službenika koju je istaknula Savezna Republika Njemačka može se uzeti u obzir tek na razini opravdanja.
- 12 Za odluku u glavnom postupku relevantan je odgovor i na to pitanje. Ako se različito postupanje prema tužitelju ne temelji na značajki navedenoj u članku 1. Direktive 2000/78, to ne znači da u nacionalnoj odredbi članka 48. stavka 2. DRiG-a već postoji izravna diskriminacija u smislu članka 2. stavka 1. i članka 2. stavka 2. točke (a) Direktive.

- 13 U skladu s člankom 6. stavkom 1. prvim podstavkom Direktive 2000/78, neovisno o članku 2. stavku 2., države članice mogu predvidjeti da različito postupanje na temelju dobi ne predstavlja diskriminaciju ako su u kontekstu nacionalnog prava te razlike objektivno i razumno opravdane legitimnim ciljem, uključujući legitimne ciljeve politike zapošljavanja, tržišta rada i strukovnog osposobljavanja, te ako su načini ostvarivanja tog cilja primjereni i nužni.
- 14 Prema sudskoj praksi Suda, države članice imaju široku marginu prosudbe u pogledu legitimnog cilja i sredstava za ostvarivanja tog cilja. Osim toga, Sud je u više navrata utvrdio da se iz članka 6. stavka 1. Direktive 2000/78 ne može zaključiti da bi manjak preciznosti nacionalnog propisa u pogledu ciljeva koji se u skladu s tom odredbom mogu smatrati legitimnima imao za posljedicu jednostavno isključivanje mogućnosti njegove opravdanosti na temelju te odredbe. Dovoljno je da drugi elementi općeg konteksta predmetne mjere omogućuju utvrđivanje njezina cilja za potrebe provedbe sudskog nadzora legitimnosti tog cilja te primjerenosti i nužnosti sredstava korištenih za njegovo postizanje (vidjeti presude od 12. siječnja 2010., Petersen, C-341/08, EU:C:2010:4, t. 39. i 40.; od 5. ožujka 2009., Age Concern England, C-388/07, EU:C:2009:128, t. 45. i od 16. listopada 2007., Palacios de la Villa, C-411/05, EU:C:2007:604, t. 57.).
- 15 Kako bi opravdala različito postupanje na temelju dobi, Savezna Republika Njemačka navela je u sudskom postupku da je svrha članka 48. stavaka 1. i 2. DRiG-a povoljna stratifikacija sudaca po dobi jer umirovljenje starijih zaposlenika prije svega omogućuje novim kandidatima pristup slobodnim radnim mjestima. Osim toga, ta odredba ima prednosti i u pogledu raspodjele osoblja jer promjena osoblja postaje kontinuirana i predvidljiva. Tako se među osobljem mogu pronaći suci svih dobnih skupina te se mogu pravodobno zaposliti odgovarajući mlađi suci. Na taj način stariji suci mogu prenijeti svoja iskustva mlađim kolegama, čime se osigurava postojano visoka kvaliteta rada sudova koja je u općem interesu. Pritom se istodobno vodi računa o društvenom konsenzusu da stariji službenici u određenom trenutku trebaju (i mogu) odstupiti kako bi oslobodili radna mjesta za mlađe kolege i nove kandidate. Osim toga, iskustvo je pokazalo da tjelesne i mentalne sposobnosti slabe u starijoj životnoj dobi te stoga postoji veća opasnost od toga da se konkretne zadaće više neće moći obaviti na primjeren način, što ide na štetu poslodavaca i društva te pojedinačnih službenika, koji trebaju ulagati sve više snage kako bi pravilno izvršili svoje zadaće. Aspekti konsolidacije proračuna također mogu na neki način utjecati na određivanje legitimnih ciljeva.
- 16 Osim toga, Savezna Republika Njemačka na raspravi je osobito istaknula mogućnost planiranja i predvidljivosti promjene osoblja u kontekstu posebnosti prilikom izbora saveznih sudaca.
- 17 Ti aspekti, navedeni radi opravdanja različitog postupanja na temelju dobi, ne mogu se jednostavno pronaći u obrazloženjima zakona. Samo se uobičajena dob za umirovljenje iz članka 48. stavka 1. DRiG-a, koja je u međuvremenu povećana na 67 godina, kontinuirano obrazlaže demografskim promjenama. Suprotno tomu,

ni iz obrazloženjâ zakona ni iz parlamentarnih zapisnika ne proizlazi koji legitimni cilj savezni zakonodavac nastoji ostvariti isključenjem mogućnosti odgode umirovljenja koje se navodi u članku 48. stavku 2. DRiG-a. Stoga se postavlja pitanje može li pritom i dalje biti riječ o takvim „drugim elementima” koji proizlaze iz općeg konteksta predmetne mjere.

- 18 Za odluku u glavnom postupku relevantan je odgovor i na to pitanje. Ako se Savezna Republika Njemačka ne može pozvati na argumente istaknute samo u podnescima, u pogledu članka 48. stavka 2. DRiG-a ne postoje elementi koji se mogu primijeniti za opravdanje izravne diskriminacije na temelju dobi u smislu članka 6. stavka 1. prvog podstavka Direktive 2000/78.
- 19 Kad je riječ o značajkama „objektivno” i „razumno”, postavlja se pitanje o točnom značenju koje treba pridati tim pojmovima. To pitanje proizlazi iz činjenice da se u njemačkoj pravnoj teoriji zastupaju različita stajališta o tome na što se odnose te značajke, odnosno odnose li se na različito postupanje na temelju dobi ili na legitimni cilj, i na koji način treba tumačiti te pojmove.
- 20 Osim toga, sud koji je uputio zahtjev traži pojašnjenje pitanja zahtijeva li se člankom 6. stavkom 1. Direktive 2000/78/EZ dvostruka provjera razumnosti i, u slučaju potvrdnog odgovora, koja je referentna točka te provjere razumnosti, s obzirom na to da se ta značajka javlja dvaput u tekstu navedene odredbe Direktive.
- 21 Za odluku u glavnom postupku relevantan je odgovor i na to pitanje. Naime, ovo vijeće treba točno razumjeti pojmove kako bi moglo provjeriti može li osobito isključenje mogućnosti odgode umirovljenja koje se navodi u članku 48. stavku 2. DRiG-a izdržati pravno preispitivanje s aspekta prava Unije.
- 22 Naposljetku, ovo vijeće pita može li isključenje mogućnosti odgode umirovljenja, koje je uređeno člankom 48. stavkom 2. DRiG-a i primjenjuje se na savezne suce, s obzirom na članak 6. stavak 1. prvi podstavak Direktive 2000/78 biti neusklađeno s člankom 53. BBG-a, kojim se saveznim službenicima pod uvjetima uređenima tom odredbom dopušta odgoda umirovljenja te, primjerice, s člankom 6. stavkom 2. prvom rečenicom LRiStAG-a, koji daje to pravo sucima u službi savezne zemlje Baden-Württemberg.
- 23 S obzirom na federalnu strukturu Savezne Republike Njemačke i razlike u zakonodavnoj nadležnosti za uređenje umirovljenja službenika i sudaca koje proizlaze iz toga, ovo vijeće pita može li se uopće razmatrati usklađenost propisa saveznog zakonodavstva i drukčijih propisa saveznih zemalja. Tako je Sud s jedne strane naglasio da se federalna podjela nadležnosti države članice ne može dovesti u pitanje, s obzirom na to da ona uživa zaštitu koju joj daje članak 4. stavak 2. UEU- a (vidjeti presudu od 12. lipnja 2014., Digibet i Albers, C-156/13, EU:C:2014:1756, t. 34.). S druge strane, nije dopušteno da se država članica poziva na odredbe, prakse ili situacije iz svojeg unutarnjeg pravnog poretka kako

bi opravdala nepoštovanje obveza koje proizlaze iz prava Unije (vidjeti presudu od 8. rujna 2010., Carmen Media Group, C-46/08, EU:C:2010:505, t. 69.).

- 24 Osim toga, ovo vijeće pita je li, s obzirom na članak 6. stavak 1. prvi podstavak Direktive 2000/78, odredba članka 48. stavka 2. DRiG-a neusklađena s člankom 53. BBG-a jer savezni zakonodavac dopušta saveznim službenicima da odgode umirovljenje radi fleksibilnosti, usmjerenosti na obitelj i zdravlja u radu, ali isti zakonodavac to ne dopušta saveznim sucima, iako je moguće da i oni jednako trpe gubitke u mirovini zbog nepunih radnih vremena ili dopustâ uvjetovanih obiteljskim razlozima. Drugim riječima, istim se obrazloženjem s jedne strane olakšavaju uvjeti za odgodu umirovljenja saveznih službenika (vidjeti članak 53. stavak 1.a BBG-a), dok se s druge strane zadržava kategoričko isključenje mogućnosti odgode umirovljenja za savezne suce.
- 25 Za odluku u glavnom postupku relevantan je odgovor i na to pitanje. Ako iz tumačenja članka 6. stavka 1. prvog podstavka Direktive 2000/78 proizlazi da mu se s aspekta neusklađenosti protivi nacionalna odredba članka 48. stavka 2. DRiG-a, tužitelj može uspješno zahtijevati traženo sudske utvrđenje da istekom 31. siječnja 2027. ne mora u mirovinu.

RADNI DOKUMENT